

УДК 378.091.12.011.3-051:130.2(09)(477)

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4\(205\)-70-75](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4(205)-70-75)

Дін Жуцзе
Рибалко Людмила

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1402-0961>

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1262-8551>

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА В КОНТЕНТІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ІМПЕРАТИВ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

A Розкрито сутність самовдосконалення викладача з позиції духовно-моральних імператив Григорія Сковороди. Провідними ідеями відомого філософа і педагога є ідеал загального людського щастя, моральне виховання молоді, вибір справжнього друга, розвиток здатності протистояти аморальним впливам, вибір діяльності відповідно до нахилів людини. Самореалізація викладача в контенті духовно-моральних імператив є особистісним і професійним утворенням, яке поєднує високу мораль і духовність із процесами інформатизації й цифровізації в освітньому процесі з метою самовизначення та самоствердження. Головними орієнтирами саморозвитку викладача є досягнення акме як найвищої точки розквіту потенційних можливостей учасників освітнього простору; підвищення самоефективності в різних видах педагогічної діяльності за рахунок освоєння інноваційних підходів у навчанні та вихованні молоді. З'ясовано шляхи професійного розвитку педагога завдяки тренінгам, гостьових лекціях, співпраці в науково-методичних лабораторіях, використанню інформаційно-комунікаційних технологій. Наведемо поради щодо професійного розвитку педагога в двох площинах, як-от: реалізація акмеологічних ідей та підвищення цифрової компетентності.
Ключові слова: духовність; моральна культура; професіоналізм; викладач; самовдосконалення; досягнення; вправи; навчальні тренінги; гостьова лекція

S *Ding Rujie, Rybalko Lyudmila. Self-improvement of the teacher in the content of the spiritual and moral imperatives of Hryhorii Skovoroda.*

The article reveals the essence of the teacher's self-improvement from the standpoint of the spiritual and moral imperatives of Hryhorii Skovoroda. The leading ideas of the famous philosopher and teacher are the ideal of universal human happiness, the moral education of youth, the choice of a true friend, the development of the ability to resist immoral influences, and the choice of activities in accordance with human inclinations. The teacher's self-realization in the content of spiritual and moral imperatives is a personal and professional education that combines high morality and spirituality with the processes of informatization and digitalization in the educational process for self-determination and self-affirmation. The main orientations of the teacher's self-development are the achievement of acme as the highest point of flowering of the potential opportunities of the participants in the educational space; increasing self-efficacy in various types of pedagogical activity due to the development of innovative approaches in training and education of young people. The professional self-improvement of a teacher is the ability to constantly find new resources, to show interest in the new and unknown, to master new methods and forms of pedagogical activity, to apply innovative methods, in particular ICT, digital technologies. The teacher performs a double function - teaches students and learns himself. Therefore, he must systematically replenish his own thesaurus and expand the space of self-realization, learn, and perform new roles and types of professional activity. He needs to be the leader in his personal and professional life.

The methods of the teacher's professional development have clarified thanks to trainings, guest lectures, cooperation in scientific and methodical laboratories, and the use of information and communication technologies. The scientific and methodical laboratory «Spiritual-intellectual education and training» is an educational and scientific center for the self-realization of a person, the enrichment and multiplication of his spiritual values, the transfer of the best traditions to the new generation. Active and proactive students at various levels of higher education join the work of the scientific and methodical laboratory to combine learning with research. We will give advice on the professional development of a teacher in two areas, such as implementation of acmeological ideas and improvement of digital competence.

Key words: spirituality; moral culture; professionalism; teacher; self-improvement; achievements; exercises; educational training; guest lecture

Дін Жуцзе, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна; викладачка, Педагогічний коледж для дітей раннього віку, Університет Лішуй, Китай

Ding Rujie, student of the third (educational and scientific) level of higher education of the Department of Educational Studies and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine; teacher, Pedagogical college for young children, Lishui University, Lishui, China

E-mail: dingrujie71@sina.com

Рибалко Людмила Сергіївна, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

Rybalko Lyudmila, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Education and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

E-mail: akme15@ukr.net

Актуальність проблеми. Нині, в умовах військового стану в Україні, активізуються ідеї духовно-морального виховання особистості. Як відомо, моральна культура є складником духовного життя людини та характеризує її розвиток і становлення відповідно до моральних норм, прийнятих у цивілізованому суспільстві. У жорстоких обставинах сьогодення моральні норми поведінки людини, її загальнолюдські цінності мають вистояти, подолати й вибороти право на існування, оскільки найвищою цінністю є людина, її природа та самореалізація. Духовно-моральні імперативи Григорія Сковороди є провідними цінностями українського народу, який страждає від тероризму й агресії рф. Ідеал земного щастя людини на основі поєднання інтересів особистості із суспільними потребами виношує кожна людина, котра вірить у перемогу України й допомагає в цьому. Самопізнання й самовдосконалення, як імперативи відомого філософа, є невід'ємними складниками самозбереження людини, «виживання» у складних неочікуваних умовах. Особливої ролі наділяв Григорій Савич вихователю, котрий «утверджує правильний спосіб життя юнака». У листах до М. Ковалинського Г. Сковорода писав про те, що проблемою є вибір справжнього друга. Нинішні події підкреслюють правильність і мудрість філософа-педагога. Не може бути країна дружньою, якщо вона віроломно вбирається на території іншої країни й знищує людей, їхню культуру й майно. Моральними чеснотами, погоджуючись з Григорієм Сковородою, має володіти педагог, він передає учням свій досвід морального самовиховання з метою саморозвитку й самовдосконалення особистості [4].

Актуальність питання, що стосується професійного самовдосконалення викладача закладу вищої освіти (ЗВО) у контенті зумовлена вимогами суспільства до підготовки висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, які готують конкурентоздатних фахівців будь-якої галузі, зокрема й галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Політика й імідж ЗВО, у свою чергу, також висувають високі вимоги до особистості викладача, зокрема його духовно-морального стану, тому що він виховує й навчає покоління майбутнього цивілізованого суспільства, здатного створити умови для саморозвитку й самовдосконалення кожної людини. Поясненням нагальної уваги до підвищення кваліфікації викладачів та їхнього стажування слугують вимоги, «продиктовані» ринком праці та роботодавцями, котрі зацікавлені в якісній підготовці фахівців. Безумовно, підготувати фахівців на сучасному рівні цифровізації та глобалізації освітнього простору й виробничих відносин має викладач, який володіє здатністю мобільного реагу-

вання на зміни й постійно займається професійним самовдосконаленням.

Сучасні тенденції навчання молоді в режимі віддаленого доступу до освітніх ресурсів, спілкування з міжнародною спільнотою, заохочення до виробничого співробітництва на рівні держави й особистісного інтересу громадян активізують появу змін у системі професійної підготовки фахівців. Пандемія коронавірусу «прискорила» процеси освоєння викладачем закладу вищої освіти новими інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) в умовах змішаного навчання здобувачів. Онлайн-навчання здобувачів різного рівня як загальної середньої, так і вищої освіти охопило не лише Україну, але й інші країни, зокрема Китай.

Однак існують перешкоди, що заважають ефективному впровадженню змішаного навчання (відсутність відповідної нормативної бази, неготовність викладачів і студентів до освітніх нововведень, слабка матеріально-технічна база, недооцінка з боку керівництва трудомісткості створення дистанційних курсів, навчально-методичних матеріалів до їхньої організації, висока вартість навчання тощо). Особливої уваги заслуговує особистість викладача, бо його професійне самовдосконалення останнім часом зорієнтоване на оволодіння та використання нових потенційних можливостей ІКТ у освітньому процесі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Близькими за темою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, у яких розглядаються питання, що стосуються застосування ІКТ в освітньому процесі, а саме:

- формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами ІКТ (В. Биков, А. Гуржій, О. Кіріленко, Є. Пизіна, Л. Рибалко, М. Шишкіна);
- підвищення якості навчання і підготовки здобувачів вищої освіти різного фаху завдяки застосуванню засобів ІКТ (І. Герасименко, В. Глуценко, Н. Жевакіна, Ф. Майнаєв, М. Супрун, Г. Труш);
- обговорення вимог до підготовки викладачів до упровадження дистанційної світи та змішаного навчання (Ю. Біляй, О. Кіріленко, О. Кареліна, В. Кухаренко, О. Муковіз, В. Осадчий, І. Сердюк [6]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо вивченою є проблема професійного самовдосконалення викладача, особливо в умовах змішаного навчання, яка обумовлена недостатньою розробленістю теорії й практики інформатизації освіти та суперечностями між вимогами суспільства до високої кваліфікації фахівців будь-якої галузі й повільним реформуванням вищої школи, недостатньою її спрямованістю на виробництво; сучасними вимогами до цифрової компе-

тентності випускників й недостатнім використанням педагогічних можливостей змішаного навчання; потребами сучасної молоді в інтерактивному професійному спілкуванні й навчанні на відстані та недостатньо високою готовністю викладачів до використання.

До того ж, ми практики, помічаємо, що цифровізація в освіті захоплює всі життєві аспекти людини, її духовний світ і відносини з іншими людьми. Можемо констатувати, що духовно-моральні імперативи Григорія Сковороди є сталими, перевіреними часом, однак способи їхнього сприйняття, реалізації, задоволення, безумовно, змінюються, вдосконалюються. Сучасному викладачеві необхідно прийняти й «впустити» у власний духовний світ зміни, спричинені тенденціями, обставинами, ситуаціями, бути сильною й загартованою людиною.

Мета статті: окреслити проблему самовдосконалення викладача із позиції духовно-моральних імператив Григорія Сковороди.

Викладення основного матеріалу. Як стверджують учені Т. Собченко і Цін Шен [8], українських і китайських викладачів ЗВО охоплюють труднощі, що пов'язані з недостатньою обізнаністю й досвідом користування освітніми платформами і хмарними сервісами, низьким рівнем сформованості цифрової компетентності. Цілком погоджуємося з дослідниками такими результатами спостереження. Онлайн-заняття, безумовно, не були сплановані в такому широкому форматі, ніхто з викладачів не готувався працювати щоденно в онлайн-режимі. Першочергово викладачі зустрілися з труднощами навчального характеру, оскільки не мали досвіду роботи на різних платформах, зокрема Zoom, Meet, Classroom. Необхідно було навчатися працювати на освітніх платформах.

Не дублюючи матеріали авторів, висловимо свою точку зору. Поряд з навчальними видами робіт викладач здійснює виховну роботу в студентському колективі. Умови навчання в онлайн-режимі впливають на побудову міжособистісних стосунків, спілкування й здійснення зворотнього зв'язку. Тому викладачеві необхідно знаходити нові способи педагогічної взаємодії, етики професійного спілкування.

На наш погляд, ефективними є вебінари для викладачів з метою професійного самовдосконалення. Наведемо приклад онлайн-форуму «Лідери освітніх змін», завдяки якому формуються лідерські та управлінські вміння викладача. Як відомо, нині популяризуються рівні ролеві позиції викладача, але недостатньо звертається увага на харизму та інноваційне лідерство викладача. Уміння згуртовувати здобувачів, виховувати в них товарищів і дружелюбність, готувати їх до колаборації й роботи на партнерських засадах є особливо важливими для сучасного викладача. Вища школа готує мобільних і конкурентоспроможних фахівців, затребуваних роботодавцями. Вони мають складати еліту нації, бути лідерами в професії, житті, громадській діяльності.

На жаль, у вивченні проблеми професійного самовдосконалення викладача ЗВО недостатньо використовуються ідеї педагогічної акмеології як науки про саморозвиток суб'єктів освітнього процесу та створення належних умов для найповнішої самореалізації в освітньому середовищі. До акмеологічних ідей віднесемо такі, як: досягнення акме як найвищої точки розквіту потенційних можливостей учасників освітнього простору; підвищення самоефективності в різних видах педагогічної діяльності за рахунок освоєння інноваційних підходів у навчанні та вихованні молоді.

Погоджуємося з Н. Білик, що «акмепрофесіонал – фахівець, який досяг найвищого рівня професіоналізму діяльності (висока результативність і якість професійно-педагогічної діяльності, що виходять за межі професійних нормативів і забезпечуються власним творчо-продуктивним внеском; нова якість професійно-педагогічної дії; індивідуальний педагогічний стиль; авторська система діяльності тощо) і професіоналізму особистості (максимальний розвиток акмеологічних інваріантів, педагогічних здібностей) шляхом формальної, неформальної та інформальної післядипломної педагогічної освіти» [1, с. 85].

Як зазначають дослідники О. Гречаник і В. Григораш, «виховати особистість учня, здатного до саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації, може тільки самодостатній учитель, який прагне досягти вершин власного духовного, фізичного, мотиваційно-ціннісного розвитку, оволодіти ключовими компетентностями, серед яких значне місце посідає акмеологічна компетентність як важливий компонент професіоналізму педагога» [2, с. 1].

Як свідчить аналіз результатів проведених досліджень [4; 5; 6; 7], існує зв'язок між професійним самовдосконаленням викладача, акмеологічною компетентністю та його мобільністю. Акмеологічна компетентність викладача – це здатність швидко аналізувати й реагувати на зміни в освітньому просторі, готовність позбуватися стереотипів, що заважають професійній самореалізації, вміння змінюватися на краще, набувати нового досвіду й запроваджувати власні творчі ідеї в педагогічній діяльності.

Як вважає О. Ієвлев [3], професійно-педагогічна мобільність викладача є особистісно-фаховим новоутворенням, завдяки якому інтегруються світогляд і переконання, досвід професійно-педагогічної діяльності, свідоме ставлення до неї, прагнення до саморозвитку та самореалізації, креативність і творчість. У дослідженні спираємося на структуру якостей професійно-педагогічно мобільного викладача, виокремлену цитованим автором. Цілком погоджуємося з виокремленими складниками, однак їхній зміст розглядаємо із позиції зазначених вище акмеологічних ідей, а саме: мотиваційний як здатність виявляти мотиви професійної діяльності, потреби досягнення й усунення невдач, установка на самовдосконалення та самоефективність; рефлексивний – готовність аналізувати власні дії та досягати нові акме; адаптивний – здатність

долати стереотипи й знаходити шляхи пристосування до нових умов освітнього процесу; творчий – готовність створювати власні продукти освітньої діяльності. Практично значущим є когнітивно-діяльнісний складник професійно-педагогічної мобільності викладача, сутність якого полягає в тому, що у викладацькій діяльності мають бути сформовані знання й уміння із психології, педагогіки, управлінської діяльності, а також з педагогічної акмеології. Доцільно зазначити про те, що знання про способи і шляхи зростання особистості в професійній діяльності та вміння кар'єрного просування є актуальними й пріоритетними з позиції потреб сьогодення. Саме такі знання й уміння впливають на самоефективність особистості в професійній діяльності.

У дослідженні розуміємо професійне самовдосконалення викладача ЗВО як здатність сприймати зміни, що обумовлені сучасними освітніми тенденціями й вимогами роботодавців, долати стереотипи і перебудовувати власне мислення й професійну діяльність за рахунок самоосвіти й самовиховання, проєктувати нові шляхи самозростання та самореалізації.

Нам імпонують етапи процесу самовдосконалювання викладача ЗВО, зазначені в науковій праці К. Пономарь [5], як-от: самопізнання на основі адекватної самооцінки й рефлексії; розвиток «Я»-концепції й самопрогнозування на основі розуміння й сприйняття кращих результатів педагогічної діяльності; самоподолання перешкод, що заважають професійному самовдосконалюванню й просуванню до нових вершин; самовираження як здатність виявляти й позиціонувати себе з кращими зразками освітнього досвіду; коригування власної діяльності й поведінки.

У межах дослідження звернемося до практичних порад щодо професійного самовдосконалення викладача ЗВО, досягненню акме в різних видах педагогічної діяльності. Викладачеві необхідно змінювати рольову позицію від «лектора за трибуною» на суб'єктну позицію партнера освітнього процесу, здатного співпрацювати й створювати нові освітні продукти в нових умовах, до яких віднесемо форму онлайн-навчання. Уміння працювати на різних освітніх платформах, долучати до роботи студентів із різними рівнями наукованості, підтримувати розвивальне середовище є важливими для успішного виконання професійної діяльності сучасним викладачем.

Проведення навчальних тренінгів сприяє виробленню інтерактивної взаємодії між студентами та викладачами, здійсненню комунікацій на партнерських засадах. Під час навчальних тренінгів роль викладача полягає в організації та координуванні процесів виконання поставлених завдань. Не відхиляємо заохочувальну функцію викладача, від якої залежить настрої на позитив і розв'язання складних неординарних завдань. Наведемо приклад навчального антикризового тренінгу, проведення якого допомагає в станах кризи та екстрених умовах у роботі з панічними атаками, гіперзбудженістю людини. У ниніш-

ніх умовах психічне здоров'я людини вимагає уваги й підтримки. Роль викладача в проведенні цього тренінгу полягає в тому, що він має знати психологію кризових ситуацій та управління ними, володіти інформацією та пояснювати механізми, причини, показники виявлення стресу в кризових ситуаціях. Однак цього недостатньо, тому що на тренінгах учасники бажають навчитися конкретним діям. Тому вправи і завдання мають унаочнюватися, пророблятися та запам'ятовуватися. Доцільною є порада використовувати записи вправ і виконувати самостійно в домашніх умовах.

Наведемо приклад навчального антикризового тренінгу для батьків, учителів і старшокласників ЗСО №87 м. Харкова в онлайн-форматі (провели проф. Л. Рибалко та здобувачка III рівня вищої освіти Д. Овсюк).

Тема допомоги людині при стресі та кризі в умовах воєнного стану викликала багато питань серед учасників. Учителі хотіли дізнатися про прийоми роботи з дітьми у гострих станах, зокрема з панічними атаками, гіперзбудженістю, ступором. Батьки цікавилися наслідками тривалого стресу на фізичне та психічне здоров'я дітей і дорослих, тому додатково було обговорено питання психосоматичних захворювань.

Неабиякий інтерес викликали дихальні та м'язові вправи, техніки релаксації та заземлення, за допомогою яких людина долає стрес і протистоїть кризі. Деякі прийоми вже були знайомі вчителям і батькам, наприклад, дихальний прийом «Квадрат» або техніка «П'ять предметів, п'ять відчуттів».

Тренінг отримав схвальні відгуки від учасників. «Після техніки «Веселка» стало реально більше сил. Дякую!» (Аліна Хижняк, здобувачка освіти). «Вправа «Панцир» сподобалася. Буду використовувати для себе» (Дар'я Геннадіївна, вчитель). «Я вже знайома з деякими прийомами, сьогодні ще збагатила свої знання» (Наталія Морозова, вчитель). «Обов'язково застосую прийоми у роботі з дітьми. Дякую за тренінг!» (Катерина Насонова, вчитель). «Дякуємо за цікавий та пізнавальний захід» (Анжеліка Нікішина, вчитель).

В умовах воєнного стану життя людей зазнає докорінних змін. Старі життєві стратегії стають неможливими, а на утворення нових потрібен час. Для полегшення адаптації до стресових умов і подолання життєвої кризи було розроблено та проведено навчальний антикризовий тренінг для студентів, аспірантів і викладачів на базі науково-методичної лабораторії «Духовно-інтелектуальне навчання та виховання» ХНПУ імені Г.С. Сковороди за участі кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки та кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Тема тренінгу викликала багато питань серед учасників. Учасники тренінгу були залучені до практичних вправ, зокрема на релаксацію та заземлення, поділилися досві-

дом використання деяких прийомів, наприклад дихального прийому «Трикутник» або техніка «Веселка». Також викладачі зацікавилися можливістю реалізувати тренінг як сумісний проєкт і висунули пропозицію про відеосупровід практичних вправ. Тренінг отримав схвальні відгуки від учасників.

Нині популярними є гостьові лекції, оскільки вони розширюють діапазон спілкування викладача в нових умовах та з іншою аудиторією, до сих пір незнайомою. Така підготовка вимагає ретельного осмислення змісту лекції, використання додаткової інформації, роботи із сайтом ЗВО, де буде прочитана лекція. У жодному разі таку лекцію не можна «провалити», бо кожен викладач створює частину іміджу ЗВО, має власний авторитет і дбає про конкурентоспроможність.

Наведемо приклад гостьової лекції на тему: «Акмеологічна компетентність викладача» для магістрів та аспірантів, які науку поєднують з викладацькою діяльністю.

Інтерес до змісту лекції викликають акмеологічні технології, біографічний метод дослідження, приклади успішних фахівців, випускників ЗВО, котрі небайдужі до студентських проблем.

Нами було проведено онлайн-зустріч у межах педагогічної практики «Волонтерський рух студентів та випускників факультету фізичного виховання і спорту». Ініціаторами-спікерами виступили д-р пед. наук, проф. кафедри освітології та інноваційної педагогіки Л. Рибалко, канд. пед. наук, доц. кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму І. Грінченко.

На зустрічі вшанували пам'ять випускника факультету Максима Косинського, який загинув у війні з агресором.

Про конкретні справи волонтерської діяльності розповіли студенти-волонтери факультету:

1. Богдан Старіков, випускник (виготовлення медичних турнікетів для допомоги пораненим).

2. Михайло Греков та команда Barstylers official (створили фонд для допомоги стареньким та іншим незахищеним категоріям. Розвозили допомогу. Замовляють та розвозять медикаменти, які важко або неможливо знайти в місті).

3. Вероніка Мартиненко (працює на урядовій гарячій лінії, формує заявки на допомогу. Визначає пріоритетність).

4. Давид Долгов (Організація «Злагода» – приймає зарубіжну допомогу, розподіляє та відправляє для нужденних).

Здійсненню волонтерської діяльності не вистачає фінансів. Викладачі запропонували провести акцію матеріальної підтримки волонтерам (у чаті кафедри було розміщено номер картки для відправки грошей).

Була пропозиція проводити такі зустрічі постійно, викладачі та здобувачі бажають інтерактивної взаємодії. Викладачі кафедр факультету та викладачі кафедри освітології та інноваційної педагогіки намітили спільні плани, що стосуються виховання патріота-громадянина України.

Так, запропоновано організувати роботу міждисциплінарного педагогічного гуртка «Перемагаємо разом!» на

базі кафедри освітології та інноваційної педагогіки та кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму (керівники: Л. Рибалко, І. Грінченко).

Науково-методична лабораторія «Духовно-інтелектуальне виховання та навчання» є спільною освітньо-науковою ініціативою кафедри освітології та інноваційної педагогіки, кафедри філософії ХНПУ імені Г. С. Сковороди, Громадської організації «Всесвітнє наукове ноосферно-онтологічне товариство» (ВННОТ). Науково-методична лабораторія працює на підставі «Положення про науково-методичну лабораторію духовно-інтелектуального виховання та навчання». Тема науково-методичної лабораторії «Духовно-інтелектуальний концепт виховання і навчання особистості у філософських, психологічних, педагогічних дослідженнях, науково-методичний супровід його реалізації в галузях освіти, науки, спорту, мистецтва й культури». Науково-методична лабораторія «Духовно-інтелектуальне виховання та навчання» є освітнім та науковим осередком для самореалізації людини, збагачення та примноження її духовних цінностей, передавання кращих традицій новому поколінню. До роботи науково-методичної лабораторії долучаються активні та ініціативні здобувачі різних рівнів вищої освіти з метою поєднання навчання з дослідженням. Лабораторія формує наукове мислення педагога-дослідника, конкурентоздатного до входження у світове освітнє середовище.

У засіданнях лабораторії беруть участь успішні випускники Університету, які долучилися до науково-дослідної роботи ще в студентські роки, захистили дисертації, продовжують наукові пошуки та готові поділитися досвідом із здобувачами та викладачами. Учасники зібрання спільно обговорювали шляхи сприяння духовному розвитку особистості, розробляння й використання навчально-методичного супроводу інтелектуального виховання і навчання людей різного віку. Щорічно здобувачі вищої освіти, науковці, викладачі, громадські діячі беруть участь у проведеної міжнародної конференції «Духовно-інтелектуальне виховання та навчання молоді в XXI столітті».

Дорослість – це мудрість, успішність, самодостатність, неперевершеність. Невипадково, в андрагогіці увага приділяється методу прикладу. Безсумнівним прикладом для формування дослідника в освітній педагогічній галузі освітній процес є викладання дисциплін ОНП і наукове керівництво/консультування НПП, які мають базову педагогічну освіту, постійного вдосконалюють методичний досвід з урахування новітніх педагогічних засобів. Вони також мають високий індекс цитувань у Google академії, у базах Scopus, Web of Science, Erih Plus, є головами і членами оргкомітетів міжнародних конференцій, учасниками пленарних засідань, членами експертних рад і комісій МОН, спеціалізованих учених рад, НАЗЯВО, професійних наукових організацій, редакційних колегій фахових видань, тісно співпрацюють з НАПН України, беруть активну участь у проєктній і грантовій діяльності.

Результати дослідження. У дослідженні розширено уяву про самовдосконалення викладача із позиції духовно-морального виховання особистості, імператив щастя, добра, самозбереження, перемоги над злом і несправедливістю. Застосування інноваційних технологій, зокрема ІКТ, в освітньому процесі також розширює межі професійної самореалізації викладача ЗВО, а його акмеологічні якості забезпечують досягнення нових вершин.

Висновки з даного дослідження. Професійне самовдосконалення викладача – це здатність постійно знаходити нові ресурси, виявляти інтерес до нового й непізнаного, освоювати нові методи і форми педагогічної діяльності, застосовувати інноваційні методики, зокрема ІКТ, цифрові технології. Викладач виконує подвійну функцію – навчає здобувачів і навчається сам. Тому йому приходится систематично поповнювати власний тезаурус і розширювати простір самореалізації, пізнавати й виконувати нові ролі й види професійної діяльності. Отже, йому потрібно бути лідером свого особистісно-професійного життя. Зазначимо, що знання й уміння з педагогічної акмеології активізують професійне самовдосконалення викладача ЗВО.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому необхідно звернути увагу на мобільність викладача, що є в тісному зв'язку з його самовдосконаленням.

Список використаних джерел

- Білик Н. І. Розвиток учителя-акмепрофесіонала через фестиваль «Золотий фонд уроків Полтавщини». *Актуальні проблеми розвитку творчої особистості майбутнього педагога в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового освітнього простору* : тези доповідей І Міжнар. наук.-практ. конф. (27–29 жовтня 2021 року) / Глухівський нац. пед. ун-ті ім. Олександра Довженка. Глухів, 2021. С. 85–89. URL: https://drive.google.com/file/d/1ko-toMyXkW_WllG8lhTpm7oz3RfQ49/view
- Гречаник О. Є., Григораш В. В. Формування акмеологічної компетентності вчителя в системі післядипломної освіти : монографія. Харків : Основа, 2019. 144 с.
- Ієвлев О. М. Професійно-педагогічна мобільність викладача як чинник якості освітнього процесу: теоретичне та експериментальне дослідження. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/40.pdf (дата звернення: 16.02.2022).
- Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагогів : підручник для студ. ВНЗ / А. М. Бойко, В. Д. Бардінова та ін., під заг. ред. А. М. Бойко. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 576 с.
- Пономарь К. М. Професійне самовдосконалення викладача як проблема. URL: <file:///C:/Users/Acer/Desktop/7234-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-14520-1-10-20190717.pdf> (дата звернення: 10.02.2022).
- Рибалко Л. С., Кіріченко О. Г., Труш Г. О. Професійне самовдосконалення викладачів в умовах запровадження дистанційного навчання в закладах вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 72, № 4. С. 258–268.

- Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Горбачова І. І. Формування професійної мобільності вчителів: акмеологічний підхід, загальна середня освіта. Харків : Основа, 2019. 96 с.
- Собченко Т. М., Цінь Шен. Організація змішаного навчання у підготовці майбутнього вчителя в Україні та КНР. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Т. 2, вип. 79. С. 113–117.

References

- Bilyk, N. I. (2021). Rozvytok uchyтеля-akmeprofesionala cherez festyval «Zoloty fond urokiv Poltavshchyny» [Development of an acmeprofessional teacher through the festival «Golden Fund of Lessons of Poltava Oblast»]. In *Aktualni problemy rozvytku tvorchoi osobystosti maibutnoho pedahoha v konteksti intehratsii Ukrainy do yedynoho yevropeiskoho i svitovoho osvithnoho prostoru* [Actual problems of the development of the creative personality of the future teacher in the context of Ukraine's integration into the single European and global educational space]: tezy dopovidei i Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 85-89). Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1ko-toMyXkW_WllG8lhTpm7oz3RfQ49/view [in Ukrainian].
- Hrechanyk, O. Ye., & Hryhorash, V. V. (2019). *Formuvannia akmeolohichnoi kompetentnosti vchytelia v systemi pisladyplomnoi osvity* [Formation of acmeological competence of the teacher in the system of postgraduate education]: monohrafiia. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
- Ieliev, O. M. Profesiino-pedahohichna mobilnist vykladacha yak chynnyk yakosti osvithnoho: teoretychne ta eksperymentalne doslidzhennia [Professional and pedagogical mobility of a teacher as a factor of educational quality: theoretical and experimental research]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok* [Public administration: improvement and development]. Retrieved from http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/40.pdf [in Ukrainian].
- Boiko, A. M. (Ed.). (2004). *Personalii v istorii natsionalnoi pedahohiky. 22 vydatnykh ukrainски pedahohy* [Personalities in the history of national pedagogy. 22 outstanding Ukrainian teachers]: pidruchnyk. Kyiv: VD «Profesional» [in Ukrainian].
- Ponomar, K. M. *Profesiine samovdoskonalennia vykladacha yak problema* [Teacher's professional self-improvement as a problem]. Retrieved from <file:///C:/Users/Acer/Desktop/7234-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-14520-1-10-20190717.pdf> [in Ukrainian].
- Rybalko, L. S., Kirichenko, O. H., & Trush, H. O. (2019). *Profesiine samovdoskonalennia vykladachiv v umovakh uprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v zakladakh vyshchoi osvity* [Professional self-improvement of teachers in the conditions of the introduction of distance learning in institutions of higher education]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information technologies and teaching aids], 72, 4, 258-268 [in Ukrainian].
- Rybalko, L. S., Chernovol-Tkachenko, R. I., & Horbachova, I. I. (2019). *Formuvannia profesiinoi mobilnosti vchyteliv: akmeolohichnyi pidkhid, zahalna serednia osvita* [Formation of professional mobility of teachers: acmeological approach, general secondary education]. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
- Sobchenko, T. M., & Tsin, Shen. (2021). *Orhanizatsiia zmishanoho navchannia u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia v Ukraini ta KNR* [Organization of blended learning in the preparation of future teachers in Ukraine and the People's Republic of China]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy* [Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects], 2, 79, 113-117 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 03.09.2022